

Vlaams
Parlement

ingediend op **324** (2014-2015) – Nr. 1
20 april 2015 (2014-2015)

Ontwerp van decreet

houdende wijziging
van de Codex Hoger Onderwijs
met betrekking tot het stelsel
van kwaliteitszorg en accreditatie
in het hoger onderwijs

INHOUD

Memorie van toelichting	3
Voorontwerp van decreet van 19 december 2014	15
Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen	21
Advies van de Vlaamse Onderwijsraad	25
Voorontwerp van decreet van 13 februari 2015	35
Advies van de Raad van State	41
Ontwerp van decreet	49

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING**1. Inleiding en context**

Het regeerakkoord (*Parl.St.* VI.Parl. 2014, nr. 31/1) stelt dat Vlaanderen met het invoeren van een instellingsreview via het nieuwe accreditatiestelsel voor het hoger onderwijs een belangrijke evolutie heeft ingezet in de kwaliteitszorg. Bij positieve evaluatie van deze instellingsreview zetten we een volgende stap, waarbij de verantwoordelijkheid en verantwoording voor de kwaliteit van de opleidingen bij de instellingen komen te liggen.

De afspraken uit het regeerakkoord werden verder uitgewerkt in de beleidsnota (*Parl.St.* VI. Parl. 2014-15, nr. 133/1): "De overgang naar een nieuw systeem voor externe kwaliteitszorg in het hoger onderwijs wil ik beter stroomlijnen. Deze stap naar meer autonomie en verantwoordelijkheid voor het interne kwaliteitsbeleid van de hoger onderwijsinstellingen moet gepaard gaan met een zo beperkt mogelijke administratieve en financiële last. Hiertoe installeer ik een werkgroep die werk maakt van én vereenvoudiging van de huidige werkwijze én voorstellen doet om tot een meer geïntegreerd systeem te komen. Op basis van deze besprekingen maak ik dan verdere beleidskeuzes."

Zoals momenteel gepland zouden universiteiten en hogescholen de komende vijf jaar twee instellingsreviews moeten ondergaan terwijl intussen ook de opleidingsvisitaties zouden blijven lopen. Die opeenstapeling zou voor zo'n grote workload zorgen dat de kwaliteitszorg er eerder onder zou lijden dan beter van worden. Alle actoren hebben daarbij aangegeven dat er ruimte is voor vereenvoudiging. Bovendien kent de externe kwaliteitszorg in het hoger onderwijs een hele dynamiek. Meer dan tien jaar geleden waren externe visitaties een nieuw gegeven, nu zijn ze een evidentie waarop heel wat interne processen van de universiteiten en hogescholen zich hebben geënt. Er is dus geleidelijk een echte kwaliteitscultuur ontstaan die toelaat om verdere stappen te zetten in het responsabiliseren van instellingen. Externe verantwoording gaat daarbij hand in hand met vertrouwen en autonomie.

2. Overgang naar een meer geïntegreerd systeem*Autonomie en verantwoordelijkheid*

De kern van de voorstellen in dit ontwerp van decreet is de overgang naar een meer geïntegreerd systeem voor externe kwaliteitszorg in het hoger onderwijs. Die overgang volgt de decretale bepalingen van het stelsel dat de vorige jaren tot stand kwam, maar ook de filosofie om de verantwoordelijkheid van de instelling als geheel expliciet een plaats te geven. Deze evolutie past ook in de Europese tendens om externe kwaliteitszorg op het niveau van de instelling te organiseren.

Het meer geïntegreerde systeem heeft als doel de autonomie van de instellingen fundamenteel te versterken en hen de mogelijkheid te geven om de verantwoordelijkheid voor het eigen interne kwaliteitsbeleid te staven. Het voorstel houdt in dat in de toekomst de accreditatie daarom op het niveau van de instellingen zal plaatsvinden. De instellingen worden op die manier nog meer zelf verantwoordelijk voor het borgen en verbeteren van de kwaliteit van hun opleidingen. Ze nemen daartoe de regie voor deze borging in handen. In een stelsel van instellingsaccreditatie worden de opleidingen van een geaccrediteerde instelling niet bijkomend extern beoordeeld en geaccrediteerd. Om een instellingsaccreditatie te verkrijgen,

zal naast de kwaliteit van het onderwijsbeleid, zoals momenteel bepaald voor de instellingsreview, tevens de regie van de borging van de kwaliteit van de opleidingen beoordeeld worden.

Om de overgang naar instellingsaccreditatie op middellange termijn mogelijk te maken, zullen pilots opgezet worden. De universiteiten en hogescholen die daarvoor kiezen, krijgen de ruimte om de regie in handen te nemen. Deze instellingen kunnen die regie als pilot vormgeven en deze pilot extern laten beoordelen in de geplande instellingsreviews. De instellingen die deze regie in handen nemen worden tijdelijk vrijgesteld van opleidingsvisitaties met het oog op accreditatie.

Zorgvuldig overgaan

In het huidige decretale kader vinden in de periode 2015-2017 de eerste instellingsreviews plaats. Deze instellingsreviews zijn opgevat als een nulmeting en hebben dus geen rechtsgevolgen. De nulmeting betreft de vier reeds decretaal bepaalde onderwerpen op het vlak van onderwijs(beleid): visie en beleid, beleidsuitvoering, evaluatie en monitoring en verbeterbeleid.

De universiteiten en hogescholen kunnen in de periode 2016-2017 kiezen om de regie van de borging van de kwaliteit van de opleidingen vorm te geven via pilots. Daartoe zal er naast de vier huidige onderwerpen van de instellingsreview de decretale mogelijkheid gecreëerd worden om een bijkomende beoordeling te laten uitvoeren van de manier waarop de instelling via de pilot(s) de regie voert van de borging van de kwaliteit van de eigen opleidingen. Deze beoordeling van de regie krijgt de vorm van een 'review trail'. De huidige instellingsreview kent reeds twee van deze trails: een verticale trail waarin bij twee of meer opleidingen onderzocht wordt in hoeverre een element van instellingsvisie en -beleid daadwerkelijk wordt uitgevoerd en een horizontale trail waarbij een beleidsthema of accent wordt onderzocht. De beoordeling van de regie vormt dus een derde 'review trail'.

Elke instelling krijgt de mogelijkheid om een pilot of meerdere pilots te ontwikkelen; dit kan van kleinschalig (groep opleidingen, departement/faculteit) tot instellingsbreed. Op basis van het eigen kwaliteitszorgbeleid kunnen de instellingen zelf de vorm van hun pilot(s) kiezen, dus ook de betrokken opleidingen. In dit voorstel hebben de instellingen zelf de keuze. Indien een instelling geen pilot ontwikkelt en laat beoordelen, dan lopen voor die instelling de opleidingsvisitaties met het oog op accreditatie door naast de geplande instellingsreview.

De instellingen die vooraan in de kalender van de instellingsreview zijn opgenomen zullen hun pilot waarschijnlijk kleinschaliger vormgeven. Dit ondermijnt echter niet de waarde van deze pilots en de meerwaarde die de externe beoordeling ervan zal hebben. Ten behoeve van het experimentele karakter ontstaan er best verschillende modellen van regie. In alle gevallen dient de manier waarop het instellingsbestuur omgaat met kwaliteitszorg ten aanzien van opleidingen (de Plan-Do-Check-Act (PDCA)-kwaliteitscyclus) zichtbaar te worden: wie stelt de tekorten vast en hoe gaat het bestuurlijk niveau om met vastgestelde tekorten?

Om alle instellingen de kans te geven om pilot(s) te ontwikkelen en laten beoordelen, wordt de kalender van de reeds geplande instellingsreviews herbekeken. Deze blijven plaatsvinden binnen de timing die in het decreet voorzien is (2015-2017) maar kunnen voor sommige instellingen een latere startdatum krijgen.

Zoals decretaal bepaald, blijven de instellingsreviews in de periode 2015-2017 zonder rechtsgevolgen. Toch kunnen deze beoordelingen verbeter suggesties opleveren. Deze verbeter suggesties spelen dan een rol bij een volgende beoordeling van de instelling ("Zijn de verbeter suggesties beantwoord en zijn verbeteringen waargemaakt?"). Aangezien niet alle verbeter suggesties noodzakelijk gevolgd

worden (omdat ze bijvoorbeeld niet passen bij de keuzes van de instelling), kunnen instellingen hier een formeel antwoord op formuleren. Op die manier worden de verbeteruggesties gekaderd in de context van de betrokken instelling en kunnen ze bij de volgende beoordeling van de instelling op adequate wijze een rol spelen. Alle belanghebbenden zullen rekening houden met deze resultaten en waar nodig instellingen eerder in de beoordelingskalender opnemen.

Ruimte geven

Om instellingen de kans te geven de regie van de borging van de kwaliteit van de opleidingen via pilots vorm te geven, dienen ze ook de nodige ruimte te krijgen. De overgang naar instellingsaccreditatie via bovenstaande pilots kan enkel slagen indien de opleidingsbeoordelingen al volledig onder de regie van de instellingen worden beschouwd. Deze beoordelingen verlopen dan niet meer via opleidingsvisitatie ten behoeve van opleidingsaccreditatie. De instellingen de ruimte geven, betekent hen vrijstellen van opleidingsvisitatie met het oog op accreditatie. Dit geldt uitdrukkelijk enkel voor de instellingen die ervoor kiezen een bijkomende beoordeling te laten uitvoeren van de manier waarop ze via de pilot(s) de regie voeren. De bijkomende beoordeling van deze regie is dus de voorwaarde om vrijgesteld te worden van opleidingsvisitaties met het oog op accreditatie. Deze vrijstelling wordt decretaal vormgegeven via de verlenging van de huidige termijnen van opleidingsaccreditaties vanaf september 2015 en dit met een periode van acht jaar, ervan uitgaande dat de instelling op dat moment overstapt op een systeem met instellingsaccreditatie (waarbij de einddatum vervalst – cf. infra), dan wel terugvalt op het systeem met opleidingsaccreditaties op basis van de termijnen die vanaf 2023 terug aflopen.

De vrijstelling van opleidingsvisitatie met het oog op accreditatie geldt uitdrukkelijk niet voor de volgende opleidingen:

- de opleidingen waarvan de geldigheidsduur van de accreditaties werden beperkt omdat de opleiding of een opleidingsvariant niet voldeed aan alle generieke kwaliteitswaarborgen (i.e. de opleidingen in herstel);
- de opleidingen die via besluit van de Vlaamse Regering als nieuw erkend zijn of dienen te worden (i.e. nieuwe opleidingen en de eerste accreditatie van nieuwe opleidingen);
- de opleidingen die als geaccrediteerd worden geacht op basis van de selectie overeenkomstig de bepalingen van een Europees financieringsprogramma ter bevordering van de internationale samenwerking in het hoger onderwijs en waarbinnen multi- of gezamenlijke diplomering (i.e. de eerste accreditatie van internationale gezamenlijke opleidingen) mogelijk is.

Het algemeen uitgangspunt is dat de vrijstelling van opleidingsvisitatie geldt voor die opleidingen die het visitatie- en accreditatieproces reeds met een positief besluit hebben doorlopen en dus voldoen aan de vooropgestelde generieke kwaliteitswaarborgen. Vanuit dat uitgangspunt ligt het voor de hand dat de opleidingen die geen accreditatie hebben gekregen (negatief accreditatiebesluit in het systeem tot 2012) of waarvan de accreditatieduur in de tijd werd beperkt (in het systeem sinds 2012), alsnog onderworpen worden aan een hervisitatie met het oog op accreditatie voor de volle accreditatietermijn.

Nieuwe opleidingen doorlopen de Toets Nieuwe Opleiding, die echter niet alle generieke kwaliteitswaarborgen dekt. Met name kunnen de 'uitkomsten van het onderwijs' (derde generieke kwaliteitswaarborg in oude systeem) of 'het gerealiseerde eindniveau' (derde generieke kwaliteitswaarborg in nieuwe systeem) in een Toets Nieuwe Opleiding niet beoordeeld worden omdat er nog geen afgestudeerden zijn. Daarom ligt het voor de hand dat ook de nieuwe opleidingen het proces van opleidingsaccreditatie (visitatie en accreditatie) ten minste eenmaal volledig doorlopen. Diezelfde motivering geldt voor de opleidingen die als geaccrediteerd worden be-

schouwd op basis van de selectie overeenkomstig de bepalingen van een Europees financieringsprogramma ter bevordering van de internationale samenwerking in het hoger onderwijs.

Bovendien geldt de vrijstelling van opleidingsvisitatie met het oog op accreditatie niet voor de opleidingen van een instelling die geen pilot(s) wenst te ontwikkelen. Deze instelling kan immers ook geen bijkomende beoordeling laten uitvoeren van de manier waarop ze (via een pilot) de regie voert van de borging van de kwaliteit van de eigen opleidingen.

Ten slotte zijn een aantal instellingen decretaal vrijgesteld van de instellingsreview. Deze instellingen kunnen niet voldoen aan bovenstaande voorwaarde tot vrijstelling van opleidingsvisitatie met het oog op accreditatie. Het gaat met name om de geregistreerde instellingen, de instellingen van openbaar nut voor postinitieel onderwijs, wetenschappelijk onderzoek en wetenschappelijke dienstverlening, en de erkende faculteiten der protestantse godgeleerdheid.

Een code voor kwaliteit

Voor de beoordeling van de regie in de derde reviewtrail wordt niet vertrokken van standaarden maar zal beroep worden gedaan op een kwaliteitscode. Een kwaliteitscode maakt duidelijk aan welke verwachtingen een instelling zou moeten beantwoorden bij het invullen en staven van haar regie van de borging van de kwaliteit van de opleidingen. Deze kwaliteitscode omvat drie elementen. Ten eerste zorgt de kwaliteitscode voor de aansluiting bij de Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area. Enkel op deze manier zal de instellingsaccreditatie door onze Europese partners als conform aan de huidige Europese eisen ten aanzien van kwaliteitszorg worden beschouwd. Ten tweede beschrijft de kwaliteitscode de betrokkenheid van interne en externe stakeholders en de inzet van experts en/of peers. Hierbij gaat de nodige aandacht uit naar de betrokkenheid van de studenten bij de borging van de kwaliteit. De kwaliteitscode legt, ten derde, de link met de Vlaamse Kwalificatiestructuur en de Europese kwalificatieraamwerken. Hierbij wordt ook de link gelegd naar de voorwaarden die gelden voor de toegang tot bepaalde ambten of beroepen.

Hierbij moet worden benadrukt dat het dus niet gaat om een beoordelingskader met standaarden maar om een code die het de instellingen mogelijk maakt de eigen regie te staven. Bij de beoordeling van een instelling kan dan via een derde 'reviewtrail' op een meer specifieke en diepgaande wijze de praktijk van de regie in het licht van de kwaliteitscode getoetst worden.

De student voor het voetlicht

De betrokkenheid van studenten bij de kwaliteit van het onderwijs en de beoordeling van opleidingen is een wezenlijk onderdeel van het Europese hoger onderwijs. Er wordt terecht veel belang gehecht aan de rol van de studenten en hun vertegenwoordigers op alle niveaus van het hoger onderwijs, binnen de instellingen en binnen het kwaliteitszorgstelsel.

Het is ten eerste vanzelfsprekend dat van alle commissies die beoordelingen uitvoeren een student deel uitmaakt. Ten tweede dient wat betreft de kwaliteit van de opleidingen in de kwaliteitscode verduidelijkt te worden op welke manier de instellingen studenten betrekken bij de borging van die kwaliteit op opleidingsniveau. Ook bij de beoordeling van de instellingen is de betrokkenheid van de studenten essentieel. Die betrokkenheid kan, ten derde, gegarandeerd worden via input van de studentenraad. Deze input kan gezien worden als aanvulling op de kritische zelfreflectie van de instelling.

3. Verlichting en vereenvoudiging

Er zullen nog steeds opleidingen extern beoordeeld en geaccrediteerd worden. Het gaat dan met name om (1) de opleidingen waarvoor de vrijstelling van opleidingsvisitatie met het oog op accreditatie niet geldt, (2) de opleidingen van instellingen die geen bijkomende beoordeling laten uitvoeren van de manier waarop ze de regie voeren van de borging van de kwaliteit van de eigen opleidingen, (3) de opleidingen van instellingen die decretaal vrijgesteld zijn van de instellingsreview en (4) de opleidingen van instellingen die na 2020 niet voor instellingsaccreditatie kiezen of deze niet behalen.

Een aantal maatregelen kunnen nu reeds een verlichting en vereenvoudiging van het huidige systeem van opleidingsvisitatie met het oog op accreditatie betekenen. Deze maatregelen gaan in vanaf de zelfevaluatierapporten van juni 2015. Sommige aanpassingen moeten ook een decretale grondslag krijgen, andere vergen een aanpassing van het accreditatiekader en van het kader van de instellingsreview of van het visitatieprotocol.

Vereenvoudigingen die decretale aanpassingen vereisen:

- het vereenvoudigen van de generieke kwaliteitswaarborgen: momenteel worden de opleidingen getoetst aan de hand van generieke kwaliteitswaarborgen. De domeinspecifieke leerresultaten uit de eerste generieke kwaliteitswaarborg zullen worden vervangen door de wijze waarop de niveau-descriptoren zijn vertaald in opleidingspecifieke leerresultaten die voldoen aan de internationale eisen met betrekking tot de inhoud, het niveau en de oriëntatie. Daarnaast dienen de verbeteracties voortkomend uit kwaliteitszorg opgenomen in de tweede generieke kwaliteitswaarborg te worden verwijderd. Verbeteracties en kwaliteitszorg maken reeds expliciet onderdeel uit van de instellingsreview. En ten slotte kunnen de kwantitatieve elementen uit de generieke kwaliteitswaarborgen verwijderd worden. Het gaat om doorstroomrendement in de tweede generieke kwaliteitswaarborg en diploma-rendement in de derde generieke kwaliteitswaarborg;
- de differentiatie van de oordelen op het niveau van de generieke kwaliteitswaarborgen en op het niveau van de opleiding wordt gewijzigd in een binair oordeel (voldoende – onvoldoende);
- bij de accreditatieaanvraag worden niet langer de verifieerbare feiten vereist. Die verifieerbare feiten komen reeds aan bod tijdens de opleidingsvisitatie en spelen geen bijkomende rol bij de accreditatie.

Vereenvoudigingen die geen decretale aanpassingen vereisen:

- de zelfevaluatierapporten die de opleidingen opmaken voor een opleidingsvisitatie, worden beperkt in omvang (met een maximum aantal pagina's en woorden). Per generieke kwaliteitswaarborg zal de opleiding dienen te focussen op de kritische zelfreflectie en daarbij de algemene beschrijving van processen en procedures kunnen vermijden. Een minimum aan feitelijke informatie blijft hierbij natuurlijk wenselijk. Daarnaast worden de bijlagen beperkt zowel in aantal als in omvang per bijlage;
- de visitatiecommissies worden beperkt tot maximum vier leden per opleidingsbeoordeling, waarbij er wel meer leden kunnen optreden voor volledige clusters. De onderwijs(des)kundigheid binnen de commissies vormt hierbij een belangrijk aandachtspunt. De verdere uitbreiding van een visitatiecommissie zal enkel kunnen na instemming van het betrokken instellingsbestuur. Wanneer de opleidingen niet tot een consensus komen over de samenstelling van de visitatiecommissies kan de voorzitter leden voordragen. De expertise, het profiel en de onafhankelijkheid van de leden worden tevens geëxpliciteerd;

- er worden duidelijke en bindende afspraken gemaakt met betrekking tot vergoedingen en verblijfkosten van commissieleden, inclusief logistieke kosten met betrekking tot hotels en restaurants. Hierbij wordt tevens gestipuleerd dat er geen bijkomende kosten aan de instellingen kunnen worden aangerekend en dat de commissies de vergaderlokalen van de instellingen gebruiken;
- het locatiebezoek krijgt een betere focus. Daartoe wordt de doelstelling verduidelijkt als het verifiëren en toetsen van het zelfevaluatie-rapport. Dit betekent dat het onderzoek niet ter plaatse gebeurt maar op basis van het zelfevaluatie-rapport. Hiertoe wordt de reikwijdte van het locatiebezoek beperkt. Die beperking betreft met name de documenten ter inzage, de duur en het programma. Op die manier kan de visitatiecommissie ter plaatse focussen op het gesprek met de opleiding;
- met betrekking tot de instellingsreview worden de twaalf beleidsthema's die opgenomen zijn in het huidige kader geschrapt. De instelling kan deze aan bod laten komen, maar dit wordt niet opgelegd;
- eveneens met betrekking tot de instellingsreview wordt de verplichte documentatie versoberd en teruggebracht tot zes elementen.

4. Langetermijnperspectief

Evalueren en bijsturen

De periode 2015-2017 legt de basis voor de overgang naar een systeem van instellingsaccreditatie. Dit voorstel wijzigt daarom niets aan de decretale evaluatie opgenomen in de regelgeving. Dit betekent dat er een evaluatie gebeurt die leidt tot decretale bijsturingen tegen eind juni 2018. De evaluatie zal incrementeel worden aangepakt en dus per beoordeling naar een algemene evaluatie toe werken. Op die manier zullen alle beoordelingen bijdragen tot de evaluatie en kan de werklast over de hele periode gespreid worden.

Bij deze evaluatie wordt bijzonder veel waarde gehecht aan de rol van de hele hogeronderwijsgemeenschap. Dit betekent dat alle stakeholders dienen bij te dragen tot deze evaluatie en de daaruit voortvloeiende voorstellen tot decretale bijsturing; zeker aangezien deze bijsturing de definitieve vorm van de instellingsaccreditatie zal vastleggen.

De overgang waarmaken

Dit voorstel gaat uit van een definitieve overgang naar instellingsaccreditatie in 2020. Op basis van de instellingsreview in de periode 2015-2017 en de decretale bijsturing in juni 2018, krijgen de instellingen een volledig beeld van wat instellingsaccreditatie in hun geval betekent. In juni 2018 zal elke instelling kunnen kiezen of ze in de periode 2020-2022 beoordeeld wil worden met het oog op instellingsaccreditatie. Instellingen die daar niet voor kiezen, blijven onderworpen aan afzonderlijke opleidingsvisitaties met het oog op accreditatie.

Om een instellingsaccreditatie te krijgen zal de kwaliteit van het onderwijsbeleid en de regie van de borging van de kwaliteit van de opleidingen beoordeeld worden. Op basis van een positieve beoordeling krijgt een instelling dan de instellingaccreditatie voor een termijn van zes jaar. Vanaf dan vallen de opleidingen volledig onder de bevoegdheid van de instelling (onder de instellingsaccreditatie) en dienen deze dus geen aparte accreditatie meer te krijgen. Door het aanvangen van de instellingsaccreditatie vervallen dan de einddata van de accreditatietermijnen van de opleidingen van deze instelling.

Indien de instellingsaccreditatie in de periode 2020-2022 niet behaald wordt of na een termijn van zes jaar vervalst en niet vernieuwd wordt, dan dienen de opleidin-

gen van deze instelling opnieuw apart beoordeeld en geaccrediteerd te worden. De operationalisering hiervan maakt deel uit van de aanpassingen die zullen gedaan worden na de evaluatie in 2018.

Instellingen die in de periode 2015-2017 een bijkomende beoordeling hebben laten uitvoeren van de manier waarop ze de regie voeren van de borging van de kwaliteit van de eigen opleidingen, kunnen in juni 2018 toch nog beslissen niet beoordeeld te willen worden met het oog op instellingsaccreditatie. De operationalisering hiervan maakt eveneens deel uit van de aanpassingen die zullen gedaan worden na de evaluatie in 2018.

Het stelsel vervolledigen

Kwaliteitszorgsystemen waarin de focus op de instellingsaccreditatie ligt, gebruiken op risico gebaseerde procedures en systeembrede analyses om het stelsel aan te vullen. Deze procedures en analyses vervolledigen het kwaliteitszorgstelsel omdat ze de mogelijkheid geven om in te spelen op onverwachte, tijdelijke of nieuwe ontwikkelingen die een risico of een uitdaging vormen voor een bepaald aspect van kwaliteit in het hoger onderwijs. Bovendien beantwoorden deze procedures aan vragen van externe stakeholders en dragen ze zo bij tot het verder uitbouwen en behouden van hun vertrouwen en tot het benchmarken (ook binnen een internationaal referentiekader) van de kwaliteit van het hoger onderwijs.

Vanaf 2020 zullen er daarom risicoanalyses en systeembrede analyses worden uitgevoerd. Dit gebeurt in een samenwerking van de stakeholderorganisaties en met behulp van externe input (informatie, data). Hierbij zal zo veel mogelijk uitgegaan worden van bestaande en reeds beschikbare data. Als gevolg van deze risicoanalyses en systeembrede analyses kunnen waar nodig aanvullende vragen worden gesteld. Indien deze vragen niet bevredigend beantwoord worden, kunnen aanvullende beoordelingen uitgevoerd worden. Deze beoordelingen kunnen opleidings specifiek, thematisch en systeembreed zijn. Zulke procedures leiden dus niet automatisch tot het instellen van commissies en het uitvoeren van locatiebezoeken. Bovendien zijn ze te allen tijde op verbetering gericht.

II. ADVIEZEN EN REPLIEKEN

Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) (advies van 26 januari 2015)

In zijn advies formuleert de SERV geen concrete suggesties voor aanpassing van de memorie van toelichting of van de tekst van het voorontwerp van decreet. De SERV wenst dat in de toekomst een aantal positieve elementen uit het huidig stelsel deels behouden zouden blijven zoals het vergelijkend kwaliteitsperspectief. Deze vraag kan meegenomen worden in de evaluatie en bij de vormgeving van het nieuwe stelsel in 2017-2018. Verder is de SERV bezorgd om de vrij lange periode zonder externe kwaliteitscontrole voor sommige opleidingen omwille van de ambtshalve verlenging van de accreditatietermijnen. De betrokkenheid van het werkveld bij de (interne) kwaliteitszorg was al verplicht en blijft verplicht.

Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) (advies van 29 januari 2015)

De Vlor is tevreden met de voorgestelde wijzigingen. De Vlor formuleert een aantal algemene bedenkingen gericht aan de overheid en aan de instellingen. In het kader van een herziening van de regelgeving met betrekking tot de hbo5-opleidingen (hbo5: hoger beroepsonderwijs 5) en de lerarenopleidingen zal er een voorstel uitgewerkt worden om het kwaliteitszorgsysteem van die opleidingen beter te laten aansluiten bij het nieuwe stelsel van kwaliteitszorg en accreditatie voor de ba-

chelor- en masteropleidingen. De tekst van de memorie van toelichting en van het voorontwerp van decreet werden aangepast aan de suggesties van de Vlor:

- in artikel 2 werden de woorden “interne en externe” geschrapt. De instellingen zijn inderdaad verantwoordelijk voor de kwaliteitszorg op een geïntegreerde wijze. Bij het voorschrift dat de instellingen moeten voorzien in een regelmatige beoordeling van de kwaliteit van hun onderwijsactiviteiten werd toegevoegd “met de inbreng van externe experts”;
- de Vlor vindt het niet logisch dat “de criteria voor de bijkomende beoordeling” in het beoordelingskader van de instellingsreview worden opgenomen. Bij de bijkomende beoordeling wordt er niet vertrokken van standaarden. De toevoeging wordt dan ook geschrapt;
- de Vlor vraagt dat er in het decreet een gepaste beroepsmogelijkheid wordt ingeschreven. De oorspronkelijk voorgestelde wijziging van artikel II.132 wordt dan ook geschrapt. Op die manier blijft er een beroep mogelijk bij de Vlaamse Regering;
- de Vlor apprecieert dat de memorie ook het langetermijnperspectief schetst maar stelt voor om in de tekst de inhoud van het decreet duidelijker op te splitsen van wat in de toekomst nog ontwikkeld moet worden. In functie daarvan is de tekst van de memorie herschikt en van een duidelijkere structuur voorzien. De elementen van vereenvoudiging die geen decretale wijziging behoeven, en daarom in de versie voor eerste goedkeuring enkel opgenomen waren in de nota aan de Vlaamse Regering, zijn toegevoegd aan de memorie, zodat die een volledig overzicht bevat van alle maatregelen.

Raad van State (advies van 31 maart 2015)

De Raad van State adviseert om de gemaakte beleidskeuze beter tot uiting te brengen in de ontworpen teksten en suggereert om het ontworpen artikel II.122, §1, van de Codex aan te vullen met de volgende bepaling: “Tot en met het einde van het academiejaar 2016-17 kunnen de instellingen bij wijze van experiment proefprojecten opzetten waarbij zij zelf de regie voeren van de borging van de kwaliteit van hun opleidingen.”. Deze aanvulling vormt geen probleem.

Zoals ook door de Raad van State gesuggereerd, wordt in het in artikel 3 van het voorontwerp ontworpen artikel II.126, §2, van de Codex Hoger Onderwijs uitdrukkelijk de band gelegd met het nieuwe laatste lid van artikel II.122, §1, en wordt de verwarrende zinsnede “zij het in de eerste ronde instellingsreviews bij wijze van proef” geschrapt.

Bij het artikel 2 van het voorontwerp merkt de Raad van State op dat het beter is te spreken van “een” externe beoordeling in plaats van “de” externe beoordeling omdat de noties “interne en externe kwaliteitszorg” werden geschrapt.

Bij het artikel 3 van het voorontwerp beveelt de Raad van State aan om de kwaliteitscode ook in het decreet te verankeren om te voldoen aan het legaliteitsbeginsel en om duidelijk te maken dat de beoordelingskader voor de instellingsreview niet geldt voor de beoordeling van de manier waarop een instelling de regie voert over de kwaliteitsborging van haar opleidingen. De door de Raad van State gesuggereerde bepaling werd overgenomen: “De beoordeling vermeld in art. II.126, §2, tweede lid wordt uitgevoerd in overeenstemming met een Kwaliteitscode. De accreditatieorganisatie legt na overleg met de VLUHR en de studentenkoepelverenigingen deze Kwaliteitscode vast. De Kwaliteitscode bepaalt de algemene uitgangspunten waaraan de regie van de borging van de kwaliteit van de opleidingen moet beantwoorden en hoe de instelling hierover verantwoording moet afleggen. Daarnaast voorziet de Kwaliteitscode aansluiting bij de Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, de Vlaamse Kwalificatiestructuur en de relevante Europese kwalificatieraamwerken.”.

Bij de artikelen 8 en 10 merkt de Raad van State op dat we in deze artikelen voor het eerst het begrip 'zelfevaluatie-rapport' opnemen in de Codex. De Raad van State suggereert om de link te maken met het visitatierooster van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) en te verwijzen naar het accreditatie-kader voor opleidingen waarin het begrip 'zelfevaluatie-rapport' wel wordt vermeld. De tekst van het ontwerp van decreet werden aangepast aan de suggesties van de Raad van State alsook de tekst van de Memorie van toelichting. Zoals door de Raad van State voorgesteld wordt in de memorie van toelichting een verantwoording gegeven van de verschillende behandeling van de opleidingen wat betreft de visitaties. Daarnaast wordt er in de memorie van toelichting ook melding gemaakt van het overleg met de Nederlandse minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in het kader van het NVAO-ministercomité (NVAO: Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie) van 17 november 2014.

III. COMMENTAAR BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 1

De bepalingen van dit decreet maken een regeling van onderwijs uit en betreffen aldus een gemeenschapsaangelegenheid.

Artikel 2

Dit artikel legt de verantwoordelijkheid voor de kwaliteitsbewaking van de onderwijsactiviteiten bij de instellingen zelf. Interne en externe kwaliteitszorg worden op een geïntegreerde manier benaderd. De verwachting dat instellingen permanent en op eigen initiatief toezien op de kwaliteit en daarbij studenten, alumni, externe deskundigen uit het beroepenveld en internationale deskundigen, blijft onverminderd gelden (§1). De automatische koppeling hiervan aan een externe beoordeling van opleidingen door een visitatiecommissie is evenwel enkel nog van toepassing op instellingen die binnen de instellingsreview geen bijkomende beoordeling laten uitvoeren zoals verder uitgewerkt in dit decreet (§2). De andere instellingen voeren zelf de regie van de borging van de kwaliteit van de opleidingen. De beoordeling van de wijze waarop de instellingen die regie voeren moet meegenomen worden in de instellingsreview. In de eerste ronde instellingsreviews zal het om proefprojecten of pilots gaan. Deze instellingen zijn dan vrijgesteld van het huidige proces van externe kwaliteitsbeoordeling en opleidingsvisitaties met het oog op accreditatie van hun opleidingen.

Artikel 3

Dit artikel biedt aan de instellingen de mogelijkheid om in het kader van de instellingsreview een bijkomende beoordeling te vragen van de manier waarop de instelling de regie voert van de borging van de kwaliteit van haar opleidingen. Dit is een bijkomende beoordeling ter aanvulling van de beoordeling van de vier onderwerpen van de instellingsreview. In de eerste ronde instellingsreviews zal het eerder een beoordeling zijn van proefprojecten die de instelling opzet. Vanaf de tweede ronde gaat het over de volwaardige operationele regievoering.

Voor de beoordeling van de wijze waarop de instellingen de regie voeren van de borging van de kwaliteit van hun opleiding legt de accreditatieorganisatie een kwaliteitscode vast. In die code worden de algemene uitgangspunten bepaald waaraan de regie van de borging van de kwaliteit van de opleidingen moet beantwoorden. Daarnaast bepaalt de code ook hoe de instelling hierover verantwoording moeten afleggen. De kwaliteitscode voorziet ook in de aansluiting bij de European Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, met de Vlaamse kwalificatiestructuur en de relevante Europese kwalificatieraamwerken.

Deze invoeging bevestigt ook uitdrukkelijk dat de NVAO belast wordt met het opstellen van een kwaliteitscode. Bij artikel 1, lid 1, van het Verdrag tussen de Vlaamse Gemeenschap van België en het Koninkrijk der Nederlanden inzake de accreditatie van opleidingen binnen het Vlaamse en Nederlandse hoger onderwijs, ondertekend te Den Haag op 3 september 2003, is de NVAO aangewezen als accreditatieorganisatie en belast met de taak de Vlaamse opleidingen binnen het hoger onderwijs een toets nieuwe opleiding te laten ondergaan of te accrediteren en van deze instellingen een instellingsreview af te nemen overeenkomstig de regels die bij of krachtens het Vlaamse decreet zijn gesteld. Artikel 1, lid 2, van hetzelfde verdrag bepaalt dat de verdragsluitende partijen de accreditatieorganisatie NVAO kunnen belasten met andere opdrachten die de opdracht, bedoeld in het eerste lid, ondersteunen of aanvullen. Volgens de betrokken bepaling kan dit echter slechts "na overleg" tussen de verdragspartijen. Tijdens de vergadering van het NVAO-ministerscomité van 17 november 2014 werd hierover overleg gepleegd.

Uittreksel uit het verslag:

"Beleidsontwikkelingen in Vlaanderen en Nederland op het vlak van kwaliteitszorg en accreditatie.

Gesproken wordt over de ontwikkeling van het Vlaamse stelsel¹. Door de ontwikkeling in Vlaanderen ontstaat er geen strijdigheid met het verdrag. Door deze wijzigingen wordt het mogelijk om in 2017 een vergelijking te maken tussen het oude en nieuwe stelsel. Van Nederlandse zijde wordt aangegeven dat het nog belangrijker wordt om studenten bij de ontwikkeling te betrekken. Het is noodzakelijk om dit overleg regelmatig te voeren. Ook in Nederland wordt het huidige stelsel meer fundamenteel bezien in het licht van verdiend vertrouwen meer belonen en ervaren lasten verlichten. Over een aantal maanden verwacht de Nederlandse minister een advies te krijgen over de doorontwikkeling van het accreditatiestelsel in Nederland, door de daarvoor opgerichte stuurgroep."

Artikel 4

De tweede ronde instellingsreviews wordt met één academiejaar opgeschoven zodat eventuele aanpassingen aan het stelsel na de evaluatie in 2018 tijdig kunnen ingevoerd worden.

Artikel 5

In de huidige regelgeving was opgenomen dat de Vlaamse Regering in het kader van de evaluatie van het nieuwe accreditatiestelsel in 2018 proefprojecten zou opzetten. Dit is overbodig geworden omdat de instellingen nu zelf vrijwillig proefprojecten kunnen opzetten met betrekking tot de wijze waarop ze zelf de regie voeren op het vlak van de borging van de kwaliteit van de opleidingen. Dit wordt dan meegenomen in de instellingsreview. Deze mogelijkheid wordt geschrapt.

¹ Het Vlaamse voorstel betreft de mogelijkheid om deel te nemen aan een pilot waarin de instelling binnen de instellingsreview ook beoordeeld wordt op 'de regie van de borging van de kwaliteit van opleidingen', uitgaande van een kwaliteitscode vast te leggen door de NVAO in overleg met instellingen en studenten. Deze instellingen worden dan vrijgesteld van opleidingsvisitaties. De evaluatie vindt plaats in 2017-2018. Vanaf 2020 zullen instellingen dan kiezen of ze willen werken met instellingsreviews leidend tot instellingsaccreditering of met opleidingsvisitaties en -accreditering. Voor instellingen die dan niet door de instellingsreviews komen of bijvoorbeeld voor private instellingen, blijft de opleidingsaccreditering ook bestaan. Er wordt ook een aantal voorstellen gedaan over hoe de opleidingsvisitaties minder belastend kunnen worden gemaakt. Het nieuwe stelsel zal gepaard gaan met risicoanalyses en systeem brede analyses als aanvulling op instellingsaccreditering. Dit kan leiden tot aanvullende vragen en beoordelingen. Deze beoordelingen kunnen opleidingsspecifiek, thematisch en systeem breed zijn en zijn altijd op verbetering gericht.

Artikel 6

De opleidingen waarvan de accreditatietermijn ambtshalve werd verlengd, blijven als geaccrediteerde opleidingen beschouwd zodat de instellingen voor deze opleidingen de graden van bachelor c.q. master verder kunnen blijven verlenen aan de studenten die de opleiding met goed gevolg hebben voltooid.

Artikel 7

Dit artikel herformuleert de generieke kwaliteitswaarborgen zoals in de algemene memorie toegelicht. Verder wordt de differentiatie van de oordelen op het niveau van de generieke kwaliteitswaarborgen beperkt tot voldoende en onvoldoende. Op die manier kan het accreditatiekader verlicht en vereenvoudigd worden.

Artikel 8

De instellingen hoeven niet langer nogmaals bij de accreditatie de verifieerbare feiten toe te voegen. Het gaat alleen nog om de verifieerbare feiten die al zijn opgenomen in het zelfevaluatie-rapport of die geverifieerd werden tijdens de visitatie. Dit leidt tot een vermindering van de administratieve lasten.

Artikelen 9 en 10

Hiermee wordt in het hoofdstuk met de overgangsmaatregelen een nieuwe afdeling 6 en een nieuw artikel II.387/1 ingevoegd. Met deze overgangsmaatregel wordt de geldigheidsduur van de accreditaties van opleidingen verlengd indien een instelling gebruikt maakt van de mogelijkheid om in het kader van de instellingsreview een bijkomende beoordeling te vragen van de manier waarop de regie voert van de borging van de kwaliteit van haar opleidingen.

De verlenging geldt voor de accreditatie van die opleidingen die in het kader van de externe kwaliteitsbeoordeling en accreditatie hun zelfevaluatie-rapport moeten indienen na 16 december 2014. De VLUHR heeft een visitatiekalender uitgetekend. Zelfevaluatie-rapporten worden ingediend op 1 juli en op 15 december. De zelfevaluatie-rapporten van 15 december 2014 zijn voor instellingen die ervoor kiezen om pilots op te starten in het kader van een uitgebreide instellingsreview dan de laatste zelfevaluatie-rapporten die zij moeten indienen voor opleidingsvisitaties met het oog op accreditatie. Deze instellingen kunnen zo in 2015 reeds hun middelen inzetten voor het opzetten van pilots waarmee ze moeten tonen dat ze in staat zijn of zullen zijn om zelf de regie te voeren van de bewaking van de kwaliteit van hun opleidingen.

Er zijn drie uitzonderingen:

- de opleidingen waarvan de geldigheidsduur van de accreditaties werden beperkt omdat de opleiding of een opleidingsvariant niet voldeed aan alle generieke kwaliteitswaarborgen (i.e. de opleidingen in herstel);
- de opleidingen die via besluit van de Vlaamse Regering als nieuwe opleiding werden of worden erkend na positieve macrodoelmatigheidstoets en toets nieuwe opleiding. Door de erkenning als nieuwe opleiding worden deze opleidingen geacht geaccrediteerd te zijn (i.e. nieuwe opleidingen en de eerste accreditatie van nieuwe opleidingen);
- de opleidingen die als geaccrediteerd worden geacht op basis van de selectie overeenkomstig de bepalingen van een Europees financieringsprogramma ter bevordering van de internationale samenwerking in het hoger onderwijs en waarbinnen multi- of gezamenlijke diplomering (i.e. de eerste accreditatie van internationale gezamenlijke opleidingen) mogelijk is.

Artikelen 11 en 12

Bij het uitwerken van de kalender en de werkwijze, in overleg tussen de NVAO, de instellingen en de studenten, is gebleken dat het wenselijk is om de instellingsreviews van de eerste ronde instellingsreviews op hetzelfde moment af te ronden met een besluit per instelling in plaats van binnen een periode van twaalf maanden na ontvangst van de aanvraag zoals nu voorgeschreven in artikel 129, §1, eerste lid, van de codex. Op die manier kan de NVAO de consistentie van de rapporten en de besluiten beter bewaken alsook worden eventuele externe interferenties op het proces van de eerste ronde instellingsreviews vermeden.

Met de artikelen 11 en 12 worden in het hoofdstuk met de overgangsmaatregelen een nieuwe hoofdstuk 8 en een nieuw artikel II.393 ingevoegd.

Artikel 13

Dit artikel bepaalt de inwerkingtreding van dit decreet. Op het moment van de definitieve goedkeuring zal er sprake zijn van een retroactieve inwerkingtreding. Deze retroactieve inwerkingtreding doet geen afbreuk aan de rechtszekerheid. De instellingen zijn op de hoogte van dit voorontwerp van decreet. De inwerkingtreding op 16 december 2014 heeft te maken met het visitatierooster dat de VLUHR heeft opgesteld voor de visitaties van de opleidingen in het kader van de tweede ronde opleidingsaccreditaties. Met het oog op de visitaties in het eerste semester 2015 moeten de zelfevaluatie-rapporten ingediend worden op 15 december 2014. De volgende indieningsdatum is 1 juli 2015 voor de visitaties in het tweede semester 2015. Het is de bedoeling dat de instellingen die kiezen voor de uitgebreide instellingsreview al in 2015 hun middelen kunnen inzetten voor de voorbereiding van die instellingsreview. De middelen die de instellingen hadden moeten inzetten voor de zelfevaluatie-rapporten kunnen de instellingen nu heroriënteren naar de uitwerking van een eigen regievoering voor de borging van de kwaliteit van de opleidingen.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Geert BOURGEOIS

De viceminister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Onderwijs,

Hilde CREVITS

VOORONTWERP VAN DECREET
van 19 december 2014

Voorontwerp van decreet houdende wijziging van de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013, wat betreft het stelsel van kwaliteitszorg en accreditatie in het hoger onderwijs

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Onderwijs;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Onderwijs is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. In artikel II.122 van de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013, gewijzigd bij het decreet van 25 april 2014, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° paragraaf 1 en paragraaf 2 worden vervangen door wat volgt:

“§1. De instellingen, vermeld in artikel II.1, zorgen voor de interne en externe kwaliteitszorg van de onderwijsactiviteiten. Ze zien permanent en op eigen initiatief toe op de kwaliteit van hun onderwijsactiviteiten. Ze betrekken studenten, alumni, externe deskundigen uit het beroepenveld en internationale deskundigen bij de processen van kwaliteitsbewaking. Ze voorzien in een regelmatige beoordeling van de kwaliteit van hun onderwijsactiviteiten.

§2. Als een instelling als vermeld in artikel II.1, met toepassing van artikel II.126, §2, tweede lid, geen bijkomende beoordeling heeft gevraagd van de manier waarop de instelling de regie voert van de borging van de kwaliteit van haar opleidingen, wordt met het oog op het verlenen van de accreditaties de externe beoordeling uitgevoerd door een visitatiecommissie die het geheel van haar werkzaamheden afrondt binnen een bestek van twaalf maanden. Van de visitatiecommissie maakt ten minste één student deel uit.”;

2° in paragraaf 3, eerste lid, worden tussen het woord “beoordelingen” en het woord “worden” de zinsnede “als vermeld in paragraaf 2,” ingevoegd.

Art. 3. In artikel II.126 van dezelfde codex worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° aan paragraaf 2 wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Naast de onderwerpen, vermeld in eerste lid, kan een instelling vragen een bijkomende beoordeling uit te voeren over de manier waarop de instelling de regie voert – zij het in de eerste ronde instellingsreviews bij wijze van proef – van de borging van de kwaliteit van haar opleidingen.”;

2° aan paragraaf 3, eerste lid, 1°, wordt de volgende zinsnede toegevoegd:

“en de criteria van de bijkomende beoordeling, vermeld in paragraaf 2, tweede lid”.

Art. 4. In artikel II.127, §1, eerste lid, van dezelfde codex wordt de zinsnede “2019-2020 en 2020-2021” vervangen door de zinsnede “2020-2021 en 2021-2022”.

Art. 5. In artikel II.131, tweede lid, van dezelfde codex, wordt de zin “Tegelijk met deze evaluatie zet de Vlaamse Regering proefprojecten op waarin de haalbaarheid van opleidingsaccreditaties op basis van een opleidingsdossier overeenkomstig de bepalingen van de artikelen II.59 en II.77 wordt nagegaan.” opgeheven.

Art. 6. In artikel II. 132, eerste lid, van dezelfde codex worden tussen het woord “instellingsreview” en het woord “afrontt” de woorden “met rechtsgevolgen” ingevoegd.

Art. 7. In artikel II.133, §1, 3°, van dezelfde codex, wordt de zinsnede “of II.381” vervangen de zinsnede “, II.381 of II.387/1”.

Art. 8. In artikel II.140, §1, van dezelfde codex worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt punt 1° vervangen door wat volgt:

“1° het beoogde eindniveau van de opleiding dat bepaald wordt aan de hand van de wijze waarop de niveaudecriptoren, vermeld in artikel II. 141, zijn vertaald in opleidingsspecifieke leerresultaten die voldoen aan de internationale eisen met betrekking tot de inhoud, het niveau en de oriëntatie;”;

2° in het eerste lid wordt punt 2° vervangen door wat volgt:

“2° de onderwijsleeromgeving: het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen die het studenten mogelijk maken het beoogde eindniveau te realiseren;”;

3° in het eerste lid, 3°, wordt de zinsnede “, aan de hand van het diplomarendement alsook” vervangen door het woord “en”;

4° in het tweede lid, 2°, worden de woorden ‘, voldoende, goed en excellent’ vervangen door de woorden ‘en voldoende’;

5° in het tweede lid wordt het punt 3° opgeheven.

Art. 9. In artikel II.142, §1, tweede lid, 3°, van dezelfde codex wordt de zinsnede “als vermeld in artikel II. 140, §1, tweede lid, 3°” vervangen door de woorden “zoals opgenomen in het zelfevaluatie rapport of geverifieerd tijdens de visitatie”.

Art. 10. Aan deel 2, titel 8, hoofdstuk 3, van dezelfde codex wordt een afdeling 6 toegevoegd, die luidt als volgt:

“Afdeling 6. Overgangsregeling met betrekking tot de accreditatie in de tweede ronde opleidingsaccreditaties (2013-2014 tot en met 2020-2021)”.

Art. 11. In deel 2, titel 8, hoofdstuk 3, van dezelfde codex wordt aan afdeling 6, toegevoegd bij artikel 10, een artikel II.387/1 toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. II.387/1. Als een instelling gebruikmaakt van de mogelijkheid, vermeld in artikel II.126, §2, tweede lid, wordt de geldigheidsduur van de accreditatie van haar opleidingen die in het kader van de accreditatieprocedure na 16 december 2014 een zelfevaluatie rapport moeten indienen, van rechtswege verlengd met acht academiejaren. Die verlenging is niet van toepassing op de volgende opleidingen:
1° de opleidingen die geaccrediteerd zijn conform artikel II.153, §8;
2° de opleidingen die geaccrediteerd zijn conform artikel II.151, eerste lid;
3° de opleidingen waarvan de geldigheidsduur van de accreditaties beperkt werd met toepassing van artikel II.147, §3.”.

Art. 12. Dit decreet treedt in werking op 16 december 2014.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Geert BOURGEOIS

De Vlaamse minister van Onderwijs,

Hilde CREVITS

ADVIES VAN DE SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD VAN VLAANDEREN

Mevrouw Hilde Crevits
Viceminister-president en Vlaams minister van
Onderwijs
Koning Albert II-laan 15

1210 BRUSSEL

contactpersoon
Mieke Valcke
02/20 90 117

ons kenmerk
SERV_ADV_20150126_kwaliteitszorgHO_mvlt

Brussel
26 januari 2015

Adviesvraag voorontwerp van decreet houdende wijziging van de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013, wat betreft het stelsel van kwaliteitszorg en accreditatie in het hoger onderwijs

Mevrouw de minister,

De raad heeft uw adviesvraag m.b.t. boven vermeld voorontwerp van decreet goed ontvangen.

Voor de raad is kwaliteitszorg binnen het (hoger) onderwijs van groot belang. De raad kan zich vinden in de ingezette evolutie naar een meer geïntegreerd systeem voor externe kwaliteitszorg in het hoger onderwijs en in de Europese trend om op termijn te evolueren naar instellingsaccreditatie via reviews in plaats van opleidingsaccreditatie na visitatiecommissies.

Het werken met een eerste review of pilot die wordt opgevat als een nulmeting, en dus zonder rechtsgevolgen zal zijn, en met verbetervoorstellen is een goede manier om tot een optimale werking te komen bij een tweede review, die opnieuw rechtsgevolgen creëert. Het zou wel waardevol zijn, mochten een aantal positieve elementen uit het huidige systeem (deels) kunnen worden behouden, bijvoorbeeld het vergelijkend kwaliteitsperspectief tussen instellingen en de dynamiek die inhoudelijke visitaties teweeg brengen.

De raad heeft bedenkingen bij de snelheid waarmee de aanpassingen in het bestaande systeem zo snel na de goedkeuring ervan in 2013 worden doorgevoerd. Een voorafgaandelijke brede consultatie van het werkveld was daardoor niet mogelijk.

Voor de raad is het cruciaal dat de evolutie naar het geïntegreerd systeem wordt gerealiseerd met een voldoende mate van kwaliteitsborging op elk moment tijdens de overgangperiode. Door een vrijstelling te geven voor de opleidingsaccreditaties via visitatiecommissies aan de instellingen die een pilot zullen uitwerken, riskeert Vlaanderen voor bepaalde opleidingen een vrij lange periode tegemoet te gaan zonder kwaliteitscontrole met rechtsgevolgen. Bijvoorbeeld voor opleidingen waarvan de accreditatie dateert van 2008-2009 is er mogelijks geen kwaliteitscontrole met rechtsgevolgen tot 2022 (een bijzondere groep opleidingen zijn deze die gevat werden door de academisering). De rechtsgevolgen (toelating uitreiken diploma's en financierbaarheid studenten) worden in die hele periode immers automatisch verlengd.

De instellingen zullen zelf voldoende deskundig personeel moeten inzetten om de interne kwaliteitszorg en de kwaliteitsbewaking, met betrokkenheid van externen, te organiseren. Een voldoende betrokkenheid van arbeidsmarktpartners (sectoren, federaties) bij de kwaliteitsbewaking van opleidingen blijft wenselijk in de toekomst.

Hoogachtend

Pieter Kerremans
administrateur-generaal

Caroline Copers
voorzitter

ADVIES VAN DE VLAAMSE ONDERWIJSRAAD

Advies over de aanpassingen aan het kwaliteitszorgsysteem hoger onderwijs

Vlaamse Onderwijsraad

Kunstlaan 6 bus 6
BE-1210 Brussel

T +32 2 219 42 99
F +32 2 219 81 18

www.vlor.be
info@vlor.be

Wijs beleid door overleg

Adviesvrager: Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs op 20 december 2014

Uitgebracht door de Raad Hoger Onderwijs op 29 januari 2015 met eenparigheid van stemmen

Voorbereiding: werkgroep Nieuw Accreditatieselsel, onder voorzitterschap van Kristiaan Versluys

Dossierbeheerder(s): Isabelle De Ridder

1 Een geïntegreerd systeem voor externe kwaliteitszorg

In 2003 gaf het structuurdecreet vorm aan het stelsel van visitaties en accreditatie van opleidingen in het hoger onderwijs.¹ Het decreet van 2012 over kwaliteitszorg hoger onderwijs introduceerde de instellingsreview in combinatie met de opleidingsbeoordeling.² De decreetgever koos daarmee opnieuw voor een stelsel van opleidingsaccreditatie. De focus van de instellingsreview lag op het onderwijsbeleid en de processen die het onderwijsbeleid ondersteunen. De opleidingsbeoordeling concentreerde zich op de onderwijskwaliteit.

De kern van de voorstellen in het voorontwerp van decreet dat nu voorligt,³ is de overgang naar een meer geïntegreerd systeem voor externe kwaliteitszorg in het hoger onderwijs. Dit heeft als doel de autonomie van de instellingen te versterken en hen de mogelijkheid te geven om de verantwoordelijkheid voor de regie van de borging van de opleidingskwaliteit op te nemen. Daarom wordt in dit systeem gekozen voor een instellingsaccreditatie. In een dergelijk stelsel worden de opleidingen van een geaccrediteerde instelling niet bijkomend extern beoordeeld en geaccrediteerd. Om een instellingsaccreditatie te verkrijgen, zal naast de kwaliteit van het onderwijsbeleid (zoals momenteel bepaald voor de instellingsreview), ook de regie van de borging van de kwaliteit van de opleidingen beoordeeld worden.

Om de overgang naar instellingsaccreditatie mogelijk te maken, worden pilots opgezet. De universiteiten en hogescholen die daarvoor kiezen, krijgen de ruimte om de regie van de kwaliteitszorg in handen te nemen. Deze instellingen kunnen deze regie als pilot vormgeven en deze pilot extern laten beoordelen tijdens de geplande instellingsreviews. De instellingen die deze regie in handen nemen, worden tijdelijk vrijgesteld van opleidingsvisitaties met het oog op accreditatie (met uitzondering van opleidingen in een hersteltraject, nieuwe opleidingen en opleidingen binnen een Europees financieringsprogramma). Na de overgangsfase volgt in 2017-2018 een evaluatie zoals die al in de Codex Hoger Onderwijs is opgenomen.

Het voorontwerp van decreet voorziet ook een vermindering van de administratieve en financiële lasten die gepaard gaan met zowel de instellingsreviews als met de opleidingsaccreditaties.

2 Algemene opmerkingen

2.1 Tevreden met vereenvoudiging

Zoals momenteel gepland, zouden universiteiten en hogescholen de komende vijf jaar twee instellingsreviews doorlopen terwijl intussen ook de opleidingsvisitaties plaatsvinden. De werkbelasting die de combinatie van die twee met zich meebrengt, werd onderschat en riskeert

¹ Decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen. 4 april 2003. Opgeheven door Codex Hoger Onderwijs, gecodificeerd op 11 oktober 2013.

² Decreet van 13 juli 2012 tot wijziging van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, wat het stelsel van kwaliteitszorg en accreditatie betreft. Opgeheven door Codex Hoger Onderwijs. Gecodificeerd op 11 oktober 2013.

³ Voorontwerp van decreet houdende wijziging van de Codex Hoger Onderwijs met betrekking tot het stelsel van kwaliteitszorg en accreditatie in het hoger onderwijs.

de kwaliteit van de opleidingen niet ten goede te komen. De raad is daarom tevreden met de voorgestelde vereenvoudiging en de focus op de instellingsreview.

2.2 Tevreden met de keuze voor een instellingsaccreditatie

Het systeem van opleidingsvisitaties heeft een positieve impact gehad op de onderwijskwaliteit. Het heeft opleidingen doen nadenken over de onderwijskwaliteit en de onderliggende processen. Het heeft ervoor gezorgd dat in de instellingen en in de opleidingen een kwaliteitscultuur is gegroeid.

De visitaties met het oog op accreditatie werden ongeveer 10 jaar geleden ingevoerd. Ze zijn ondertussen routine geworden. De overgang naar een instellingsaccreditatie zorgt ongetwijfeld voor een nieuw elan en een nieuwe dynamiek. De keuze voor een instellingsaccreditatie is dan ook een logische volgende stap in kwaliteitscultuurevolutie. Op die manier krijgen instellingen de kans om op een continue manier aan kwaliteitszorg te werken.

De evolutie naar een instellingsaccreditatie past ook in de Europese tendens om externe kwaliteitszorg op het niveau van de instelling te organiseren.⁴ De instellingsaccreditatie sluit bovendien aan bij de vraag van de instellingen voor meer autonomie en de daarmee gepaard gaande adequate verantwoording.

2.3 Tevreden met de keuzemogelijkheid

Het voorontwerp van decreet voorziet dat instellingen kunnen kiezen om al dan niet in het traject van pilots te stappen. Het is voor instellingen een hele uitdaging om aan te tonen dat zij klaar zijn voor de volgende stap in kwaliteitszorg. Instellingen kunnen er nog altijd voor kiezen het bestaande traject te volgen. De Vlor apprecieert dat instellingen deze keuzemogelijkheid gelaten wordt.

2.4 Samenwerken aan een gedragen systeem

De Vlor stelt vast dat de overheid verwacht dat de pilots de bestaande kwaliteitscultuur nog verder zullen stimuleren. De pilots zijn bedoeld om van elkaar te leren. Het voorontwerp van decreet laat de precieze invulling van het proces onbenoemd en geeft de instellingen de mogelijkheid om de regiefunctie zelf in te vullen. De wijzigingen aan de Codex Hoger Onderwijs zijn daarom ook minimaal.

De Vlor apprecieert deze werkwijze en is er voorstander van dat instellingen, NVAO, stakeholders en overheid samenwerken om het uiteindelijke kwaliteitszorgsysteem gedurende de volgende jaren in te vullen en verder te ontwikkelen. Hij vraagt wel dat in de looptijd van de pilots (tot 2018) de kwaliteit van de opleidingen gegarandeerd blijft zoals aangegeven in 2.7.

⁴ Demeulemeester, A. (2014). 'Kwaliteit heeft een prijs'. *THEMA*, 21, n° 5, p. 73: 'Met de invoering van de instellingsreview bevindt Vlaanderen zich in het gezelschap van Nederland, Duitsland, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk, Noorwegen, Denemarken, Finland, Zwitserland, Oostenrijk en Spanje'.

2.5 Vooropgestelde timing

De meerderheid van de leden van de Raad Hoger Onderwijs is het eens met de vooropgestelde timing. Twee leden⁵ nemen een minderheidsstandpunt in en vragen dat de eerste ronde minimaal met 6 maanden en maximaal met een jaar wordt uitgesteld.

2.6 Bewaken van de planlast

Het voorontwerp van decreet streeft een beperking van de planlast en een vermindering van de financiële belasting na. De Vlor apprecieert dit streven en is hier een sterke voorstander van. Mogelijks wordt deze betrachting ook gerealiseerd. Immers, op systeemniveau wordt een vereenvoudiging doorgevoerd: de instellingsreview en de opleidingsbeoordeling worden niet meer gecombineerd. Bovendien kan de instelling processen die zij al ontwikkeld heeft, ook inschakelen in haar kwaliteitsbewaking (bijvoorbeeld studietijdmetingen, evaluaties door studenten, etc.) en optimaal gebruiken.

De Vlor verwacht echter dat in eerste instantie de financiële inspanningen en de werkbelasting in de instellingen niet zullen verminderen. Er wordt een heel nieuw systeem geïmplementeerd. In de instellingen vraagt dit ongetwijfeld een organisatorische reorganisatie. Dit vergt extra inspanningen. Het risico bestaat ook dat er zich een verschuiving van de planlast (naar het niveau van de docent bijvoorbeeld) voordoet. Daarom vindt de Vlor het belangrijk dat van nabij bewaakt wordt dat de wijzigingen effectief een beperking van de planlasten een vermindering van de financiële belasting betekenen.

2.7 Externe partners moeten betrokken blijven

De Vlor benadrukt dat door de instelling zelf de regie te geven voor de borging van de kwaliteit van de opleidingen, dit haar niet ontslaat van de verplichting om permanent en op eigen initiatief toe te zien op de kwaliteit van haar onderwijsactiviteiten. De Vlor gaat ervan uit dat zij dit doet in overleg met haar stakeholders: studenten, personeel, externe (nationale en internationale) deskundigen, vertegenwoordigers uit het beroepen- en middenveld. Het is van belang dat op alle niveaus externe input en betrokkenheid wordt voorzien. Een instelling kent haar eigen opleidingen het best, maar dit neemt niet weg dat externe, onafhankelijke input waardevol blijft.

2.8 Noodzakelijke betrokkenheid van studenten

De Vlor is het eens met het uitgangspunt van de overheid⁶ dat de betrokkenheid van studenten bij de kwaliteitszorg hoger onderwijs essentieel is. Er wordt terecht veel belang gehecht aan de rol van de studenten en hun vertegenwoordigers in alle fasen van het kwaliteitszorgproces en op alle niveaus van de instelling en het hoger onderwijs.

⁵ De vertegenwoordigers van de Associatie KU Leuven en de KU Leuven nemen binnen de geleding van Vlior en Vlhora een minderheidsstandpunt in.

⁶ Memorie van Toelichting, p.7.

2.9 Nood aan transparantie

De Vlor is van mening dat ook naar derden op een heldere manier gecommuniceerd moet worden over de inhoud en finaliteit van de wijzigingen aan het kwaliteitszorgstelsel en de wezenlijke verbeteringen die dit nieuwe stelsel in het vooruitzicht stelt.

Stakeholders moeten de verzekering krijgen dat de kwaliteit van de opleidingen gegarandeerd is. Er is nog nood aan verduidelijking hierover ten aanzien van de buitenwereld.

De Vlor vindt het belangrijk dat onderstreept wordt dat instellingen de plicht hebben om de stakeholders uitvoerig en publiek te informeren over de gebruikte regie en processen.

Transparantie over kwaliteit is ook nodig in de communicatie, marketing en public relations van instellingen. Het is belangrijk dat hierbij gestreefd wordt naar eenduidige en vergelijkbare informatie. In die optiek wordt aanbevolen om de publieke rapportering over de eerste ronde te laten gebeuren op het einde van de cyclus (in 2017) en gezamenlijk voor alle instellingen.⁷

2.10 Internationale samenwerking

Bij het aangaan van interuniversitaire of buitenlandse partnerschappen, gaat de raad ervan uit dat elke instelling borg staat voor de kwaliteit van de instelling waarmee samengewerkt wordt. Kwaliteitszorg moet expliciet aan bod komen in de overeenkomsten die tussen instellingen afgesloten worden.

2.11 Plaats van hbo5 en specifieke lerarenopleiding

De Vlor vraagt de overheid dringend na te denken hoe zal omgegaan worden met het kwaliteitszorgsysteem van de specifieke lerarenopleiding en hbo5. Voor het hbo5 moet dit gebeuren in het kader van een geïntegreerd beleid, waartoe ook een adequate financiering behoort. De raad is bereid aan dit debat een bijdrage te leveren.

2.12 Nood aan een grondige evaluatie

Het spreekt voor zich dat door de keuze voor pilots gecombineerd met een ontwikkelingstraject, evaluatie onontbeerlijk is. Het decreet voorziet een evaluatie in 2018. De Vlor vraagt de overheid om samen met alle belanghebbenden, de ontwikkelingen nauw in de gaten te houden en indien nodig bij te sturen. De Vlor vraagt in het bijzonder om in de evaluatie van 2018 na te gaan of de studenten voldoende vergelijkbare informatie over de opleidingen ter beschikking hebben.

Ook de risicoanalyses en systeembrede analyse die voorzien zijn in 2020, zijn van groot belang. De Vlor wil graag dat duidelijk afgesproken wordt wie deze analyses zal uitvoeren. Hij vraagt de overheid dit traject ook vooraf al grondig voor te bereiden door bijvoorbeeld de juiste cijfergegevens te verzamelen.

⁷ De studentengeleding neemt voorlopig bij dit voorstel over de uitgestelde publicatie van de rapporten geen standpunt in.

3 Opmerkingen bij de Memorie van Toelichting

3.1 Inleiding

De Vlor merkt op dat meer dan 10 jaar geleden de visitaties met het oog op accreditatie geen ‘onwennig’ gegeven waren maar eerder gewoon een ‘nieuw’ gegeven.

De Vlor apprecieert dat de Memorie ook het langetermijnperspectief schetst. Het is echter verwarrend voor de lezer dat dit perspectief ingeschoven wordt tussen de realisaties van dit decreet. De Vlor stelt voor deze twee duidelijker op te splitsen: de inhoud van het decreet en wat in de toekomst nog moet ontwikkeld worden.

3.2 Autonomie en verantwoordelijkheid

Bij de laatste zin merkt de Vlor op dat de instellingen die de regie van kwaliteitszorg in handen nemen niet de facto vrijgesteld worden van opleidingsaccreditatie. De zin moet zijn ‘(...) tijdelijk vrijgesteld van opleidingsvisitatie met het oog op accreditatie’.

3.3 Zorgvuldig overgaan

De laatste twee zinnen lijken aan te geven dat instellingen die minder goed scoorden in de eerste instellingsreview, eerst zullen genomen worden in de kalender voor de opvolging. Dit heeft geen weerslag in het decreet, want in het decreet werd geen kalender opgenomen. De Vlor staat echter niet achter dit voorstel omdat op die manier de hersteltijd tussen de eerste en de tweede meting te kort wordt.

3.4 De overgang waarmaken

De Vlor merkt bij de laatste zin van de eerste paragraaf dat ‘terug in beeld komen’ onvoldoende sterk of dwingend geformuleerd is. Eigenlijk moeten het zijn ‘blijven onderworpen aan de afzonderlijke opleidingsvisitaties’ (indien de instelling voor de periode 2020-2022 niet kiest voor een instellingsaccreditatie).

3.5 Een code voor kwaliteit

De Vlor stelt voor te vermelden dat de NVAO deze code opstelt. De raad is er voorstander van dat deze kwaliteitscode sterk aansluit bij de *Standard and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area*, zoals dit ook in de Memorie van Toelichting gestipuleerd wordt (p.5).

3.6 Verlichten en vereenvoudigen

De Vlor stelt vast dat de domeinspecifieke leerresultaten niet meer gebruikt worden in het kwaliteitszorgstelsel, maar in andere contexten nog wel blijven bestaan. De Vlor vraagt daarom een doorlichting van de verschillende toepassingen van de domeinspecifieke leerresultaten in het geheel van de Codex Hoger Onderwijs.

4 Artikelsgewijze bespreking van het decreet

4.1 Artikel 2

De Vlor merkt op dat interne en externe kwaliteitszorg met de invoering van dit decreet meer een geheel vormen. Best wordt in art. 2, 1°, §1, ‘interne kwaliteitszorg met inbreng van externe stakeholders en experts’ gebruikt in plaats van ‘externe beoordeling’.

4.2 Artikel 3

De Vlor stelt vast dat er een tegenstrijdigheid is in de beschrijving in de Memorie van Toelichting en voorontwerp van decreet. De Memorie geeft aan dat bij de beoordeling van de regie in de derde reviewtrail niet vertrokken wordt van standaarden, maar een beroep zal gedaan worden op een kwaliteitscode (p. 5). Het is dan ook niet logisch dat art. 3, 2° bepaalt dat de accreditatieorganisatie in het beoordelingskader van de instellingsreview ‘criteria van de bijkomende beoordeling’ vastlegt. De Vlor vraagt dan ook de voorgestelde wijziging te schrappen.

4.3 Artikel 6

De Vlor vraagt om in het decreet in te schrijven dat instellingen ook een gepaste beroepsmogelijkheid krijgen bij de eerste instellingsreview, ook al blijft die zonder rechtsgevolgen. De publicatie van een negatief rapport kan de instelling immers imagoschade berokkenen.

Isabelle De Ridder
secretaris Raad Hoger Onderwijs

Kristiaan Versluys
voorzitter Raad Hoger Onderwijs

VOORONTWERP VAN DECREET
van 13 februari 2015

Voorontwerp van decreet houdende wijziging van de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013, wat betreft het stelsel van kwaliteitszorg en accreditatie in het hoger onderwijs

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Onderwijs;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Onderwijs is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. In artikel II.122 van de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013, gewijzigd bij het decreet van 25 april 2014, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° paragraaf 1 en paragraaf 2 worden vervangen door wat volgt:

“§1. De instellingen, vermeld in artikel II.1, zorgen voor de kwaliteitszorg van de onderwijsactiviteiten. Ze zien permanent en op eigen initiatief toe op de kwaliteit van hun onderwijsactiviteiten. Ze betrekken studenten, alumni, externe deskundigen uit het beroepenveld en internationale deskundigen bij de processen van kwaliteitsbewaking. Ze voorzien in een regelmatige beoordeling van de kwaliteit van hun onderwijsactiviteiten.

§2. Als een instelling als vermeld in artikel II.1, met toepassing van artikel II.126, §2, tweede lid, geen bijkomende beoordeling heeft gevraagd van de manier waarop de instelling de regie voert van de borging van de kwaliteit van haar opleidingen, wordt met het oog op het verlenen van de accreditaties de externe beoordeling uitgevoerd door een visitatiecommissie die het geheel van haar werkzaamheden afrondt binnen een bestek van twaalf maanden. Van de visitatiecommissie maakt ten minste één student deel uit.”;

2° in paragraaf 3, eerste lid, worden tussen het woord “beoordelingen” en het woord “worden” de zinsnede “als vermeld in paragraaf 2,” ingevoegd.

Art. 3. Artikel II.126, §2, van dezelfde codex wordt aangevuld met een tweede lid dat luidt als volgt:

“Naast de onderwerpen, vermeld in eerste lid, kan een instelling vragen een bijkomende beoordeling uit te voeren over de manier waarop de instelling de regie voert – zij het in de eerste ronde instellingsreviews bij wijze van proef – van de borging van de kwaliteit van haar opleidingen.”;

Art. 4. In artikel II.127, §1, eerste lid, van dezelfde codex wordt de zinsnede “2019-2020 en 2020-2021” vervangen door de zinsnede “2020-2021 en 2021-2022”.

Art. 5. In artikel II.131, tweede lid, van dezelfde codex, wordt de zin “Tegelijk met deze evaluatie zet de Vlaamse Regering proefprojecten op waarin de haalbaarheid van opleidingsaccreditaties op basis van een opleidingsdossier overeenkomstig de bepalingen van de artikelen II.59 en II.77 wordt nagegaan.” opgeheven.

Art. 6. In artikel II.133, §1, 3°, van dezelfde codex, wordt de zinsnede “of II.381” vervangen de zinsnede “, II.381 of II.387/1”.

Art. 7. In artikel II.140, §1, van dezelfde codex worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt punt 1° vervangen door wat volgt:

“1° het beoogde eindniveau van de opleiding dat bepaald wordt aan de hand van de wijze waarop de niveaudecriptoren, vermeld in artikel II. 141, zijn vertaald in opleidingsspecifieke leerresultaten die voldoen aan de internationale eisen met betrekking tot de inhoud, het niveau en de oriëntatie;”;

2° in het eerste lid wordt punt 2° vervangen door wat volgt:

“2° de onderwijsleeromgeving: het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen die het studenten mogelijk maken het beoogde eindniveau te realiseren;”;

3° in het eerste lid, 3°, wordt de zinsnede “, aan de hand van het diplomarendement alsook” vervangen door het woord “en”;

4° in het tweede lid, 2°, worden de woorden ‘, voldoende, goed en excellent’ vervangen door de woorden ‘en voldoende’;

5° in het tweede lid wordt het punt 3° opgeheven.

Art. 8. In artikel II.142, §1, tweede lid, 3°, van dezelfde codex wordt de zinsnede “als vermeld in artikel II. 140, §1, tweede lid, 3°” vervangen door de woorden “zoals opgenomen in het zelfevaluatie rapport of geverifieerd tijdens de visitatie”.

Art. 9. Aan deel 2, titel 8, hoofdstuk 3, van dezelfde codex wordt een afdeling 6 toegevoegd, die luidt als volgt:

“Afdeling 6. Overgangsregeling met betrekking tot de accreditatie in de tweede ronde opleidingsaccreditaties (2013-2014 tot en met 2020-2021)”.

Art. 10. In deel 2, titel 8, hoofdstuk 3, van dezelfde codex wordt aan afdeling 6, toegevoegd bij artikel 10, een artikel II.387/1 toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. II.387/1. Als een instelling gebruikmaakt van de mogelijkheid, vermeld in artikel II.126, §2, tweede lid, wordt de geldigheidsduur van de accreditatie van haar opleidingen die in het kader van de accreditatieprocedure na 16 december 2014 een zelfevaluatie-rapport moeten indienen, van rechtswege verlengd met acht academiejaren. Die verlenging is niet van toepassing op de volgende opleidingen:
1° de opleidingen die geaccrediteerd zijn conform artikel II.153, §8;
2° de opleidingen die geaccrediteerd zijn conform artikel II.151, eerste lid;
3° de opleidingen waarvan de geldigheidsduur van de accreditaties beperkt werd met toepassing van artikel II.147, §3.”.

Art. 11. Dit decreet treedt in werking op 16 december 2014.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Geert BOURGEOIS

De Vlaamse minister van Onderwijs,

Hilde CREVITS

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

RAAD VAN STATE

afdeling Wetgeving

advies 57.184/1
van 31 maart 2015

over

een voorontwerp van decreet ‘houdende wijziging van de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013, wat betreft het stelsel van kwaliteitszorg en accreditatie in het hoger onderwijs’

Op 27 februari 2015 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Vlaamse minister van Onderwijs verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een voorontwerp van decreet ‘houdende wijziging van de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013, wat betreft het stelsel van kwaliteitszorg en accreditatie in het hoger onderwijs’.

Het voorontwerp is door de eerste kamer onderzocht op 19 maart 2015. De kamer was samengesteld uit Marnix VAN DAMME, kamervoorzitter, Wilfried VAN VAERENBERGH en Wouter PAS, staatsraden, Marc RIGAUX en Michel TISON, assessoren, en Greet VERBERCKMOES, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Brecht STEEN, eerste auditeur.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 31 maart 2015.

*

STREKKING VAN HET VOORONTWERP VAN DECREET

1. Het om advies voorgelegde voorontwerp van decreet strekt ertoe het stelsel van kwaliteitszorg en accreditatie in het Vlaamse hoger onderwijs te hervormen en verfijnen. Het ontwerp streeft naar een integratie van de bestaande kwaliteitszorgsystemen, wat op termijn zou moeten uitmonden in de invoering van een zogenaamde instellingsaccreditatie. Hiertoe worden verschillende bepalingen gewijzigd van de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Algemene opmerking

2. Luidens de memorie van toelichting wil het ontwerp de betrokken instellingen van hoger onderwijs de mogelijkheid bieden om “pilots” op te zetten waarbij ze de regie over de kwaliteitszorg in eigen handen nemen.

Deze bedoeling komt echter niet als zodanig tot uiting in de tekst van het ontwerp. Slechts op onrechtstreekse wijze, in het kader van de instellingsreview, wordt in artikel 3 van het ontwerp gewag gemaakt van het bij wijze van proef in eigen handen nemen van deze regie. Bovendien is het ontworpen artikel II.126, § 2, tweede lid, van de Codex Hoger Onderwijs, verwarrend geredigeerd. Letterlijk gelezen slaat het proefkarakter volgens de tekst veeleer op de review dan op het in handen nemen van de regie zelf.

Het verdient aanbeveling om de gemaakte beleidskeuze in de ontworpen teksten beter tot uiting te brengen.

Aangezien het de bedoeling is te beklemtonen dat de instellingen zelf verantwoordelijk zijn voor de kwaliteitszorg, waarbij de ontworpen regeling geen onderscheid meer maakt tussen interne en externe kwaliteitszorg, is het raadzaam om het in artikel 1 van het ontwerp ontworpen artikel II.122, § 1, van de Codex Hoger Onderwijs aan te vullen met het volgende lid:

“Tot en met het einde van het academiejaar 2016-17 kunnen de instellingen bij wijze van experiment proefprojecten opzetten waarbij zij zelf de regie voeren van de borging van de kwaliteit van hun opleidingen.”

Daarnaast moet in het ontworpen artikel II.126, § 2, van de Codex Hoger Onderwijs uitdrukkelijk de band worden gelegd met dit laatste lid van artikel II.122, § 1, en kan de verwarrende zinsnede “zij het in de eerste ronde instellingsreviews bij wijze van proef” worden geschrapt.

Artikel 2

3. Het bij artikel 2 ontworpen artikel II.122, § 1, van de Codex Hoger Onderwijs maakt geen melding meer van externe en interne kwaliteitsbeoordeling. Van “externe beoordeling” is voor het eerst sprake in het ontworpen artikel II.122, § 2, van de Codex Hoger Onderwijs, zodat het best “een externe beoordeling” wordt geschreven in de plaats van “de externe beoordeling”.

Artikel 3

4. In het kader van de instellingsreview draagt artikel 3 van het ontwerp aan de reviewcommissie een nieuwe taak op, met name het uitvoeren van een beoordeling over de manier waarop de instelling de regie voert van de borging van de kwaliteit van haar opleidingen.

Deze ontworpen bepaling, gelezen in samenhang met de bestaande regelingen, zou de indruk kunnen wekken dat het beoordelingskader bedoeld in artikel II.126, § 3, van de Codex Hoger Onderwijs ook geldt voor het beoordelen van de manier waarop een instelling de regie voert over de kwaliteitsborging van haar opleidingen.

Dit is evenwel, zo blijkt uit de memorie van toelichting, uitdrukkelijk niet de bedoeling van de stellers van het ontwerp. Het is immers de bedoeling om de beoordeling door te voeren aan de hand van een kwaliteitscode, opgesteld door de accreditatieorganisatie. In de tekst van het ontwerp, noch in de vigerende tekst van de Codex Hoger Onderwijs is echter sprake van een dergelijke kwaliteitscode.

Aldus zullen de instellingen hun systemen van kwaliteitsborging moeten laten beoordelen door reviewcommissies aan de hand van een kwaliteitscode waarvan de aard of de inhoud in geen enkele wetkrachtige norm is vastgelegd. Zonder uitdrukkelijke verankering in het decreet is het gebruik van de kwaliteitscode in strijd met het legaliteitsbeginsel van artikel 24, § 5, van de Grondwet. Dat de instellingsreview in de eerste ronde formeel geen rechtsgevolgen heeft,¹ doet van deze vaststelling niets af. In de memorie van toelichting wordt immers aangegeven dat de review *de facto* wel degelijk rechtsgevolgen kan hebben aangezien het al dan niet opvolgen van verbeter suggesties een rol kan spelen bij de volgende instellingsreview.

Het is bijgevolg nodig artikel 3 van het ontwerp om te vormen tot een bepaling die twee wijzigingen aanbrengt aan artikel II.126 van de Codex Hoger Onderwijs, met in een punt 1° de ontworpen wijziging en in een punt 2° de invoeging van een bepaling, in de zin van de door de gemachtigde gesuggereerde tekst, die luidt als volgt:

“Artikel II.126, § 5

De beoordeling vermeld in art. II.126, § 2, tweede lid wordt uitgevoerd in overeenstemming met een Kwaliteitscode. De accreditatieorganisatie legt na overleg met de VLUHR en de studentenkoepelverenigingen deze Kwaliteitscode vast. De Kwaliteitscode bepaalt de algemene uitgangspunten waaraan de regie van de borging van de kwaliteit van de opleidingen moet beantwoorden en hoe de instelling hierover

¹ Artikel II.130, § 1, van de Codex Hoger Onderwijs.

verantwoording moet afleggen. Daarnaast voorziet de Kwaliteitscode aansluiting bij de Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, de Vlaamse Kwalificatiestructuur en de relevante Europese kwalificatieraamwerken.”

Deze invoeging bevestigt ook uitdrukkelijk dat de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) belast wordt met het opstellen van een kwaliteitscode. Bij artikel 1, lid 1, van het Verdrag tussen de Vlaamse Gemeenschap van België en het Koninkrijk der Nederlanden ‘inzake de accreditatie van opleidingen binnen het Vlaamse en Nederlandse hoger onderwijs’, ondertekend te Den Haag op 3 september 2003,² is de NVAO aangewezen als accreditatieorganisatie en belast met de taak de Vlaamse opleidingen binnen het hoger onderwijs een toets nieuwe opleiding te laten ondergaan of te accrediteren en van deze instellingen een instellingsreview af te nemen overeenkomstig de regels die bij of krachtens het Vlaams decreet zijn gesteld. Artikel 1, lid 2, van hetzelfde verdrag bepaalt dat de verdragsluitende partijen de accreditatieorganisatie NVAO kunnen belasten met andere opdrachten die de opdracht, bedoeld in het eerste lid, ondersteunen of aanvullen. Volgens de betrokken bepaling kan dit echter slechts “na overleg” tussen de verdragspartijen.

Uit de toelichting verschaft door de gemachtigde blijkt dat aan dit vereiste is voldaan. Het verdient aanbeveling van dit overleg en van de inhoud ervan uitdrukkelijk melding te maken in de memorie van toelichting.

Artikelen 8 en 10

5. Hoewel er steeds werd van uitgegaan³ - en de NVAO dit ook als zodanig bepaalt in haar accreditatiekader - dat de eerste stap die leidt naar accreditatie het opstellen van een zelfevaluatie-rapport is, dat vervolgens wordt getoetst door de visitatiecommissie, nemen de artikelen 8 en 10 van het ontwerp “het zelfevaluatie-rapport” voor het eerst uitdrukkelijk op in de Codex Hoger Onderwijs.

Gevraagd naar de coherentie met de bestaande regelgeving, stelde de gemachtigde voor de tekst van beide bepalingen als volgt te vervangen:

“Voorstel om in art. 8 een generieke omschrijving te voorzien:

‘[gebaseerd op verifieerbare feiten] die zijn voorgelegd in de context van de visitatie’

² Goedgekeurd bij decreet van 2 april 2004 ‘houdende goedkeuring en uitvoering van het verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Vlaamse Gemeenschap van België inzake de accreditatie van opleidingen binnen het Nederlandse en het Vlaamse hoger onderwijs, ondertekend te Den Haag op 3 september 2003’.

³ Zie bijv. R. VERSTEGEN, “De regeling van het hoger onderwijs in Vlaanderen”, in L. VAN HOESTENBERGHE en R. VERSTEGEN (ed.), *Studentenrecht. Juridische en sociale gids voor het hoger onderwijs*, Leuven, Acco, 2007, (21) 46.

Ook in art. 10 is er sprake van het zelfevaluatie­rapport. Hier is het voorstel om dit te duiden en te verwijzen naar het accreditatiekader:

‘[...] die in het kader van de accreditatieprocedure] volgens het visitatierooster dat is vastgelegd door de VLUHR na 16 december 2014 een zelfevaluatie­rapport, zoals bedoeld in het accreditatiekader, moeten indienen, [van rechtswege verlengd...]’.”

Met deze voorstellen kan worden ingestemd.

Artikel 10

6. Artikel 10 van het ontwerp bepaalt dat voor sommige opleidingen de visitatie niet vervalt, ook al heeft de instelling de regie voor de kwaliteitsborging in eigen handen genomen. In de memorie van toelichting wordt enkel benadrukt om welke gevallen het gaat maar er wordt niet verantwoord waarom het precies over deze gevallen gaat.

Gevraagd naar de verantwoording van de verschillende behandeling verklaarde de gemachtigde het volgende:

“Het algemeen uitgangspunt is dat de vrijstelling van opleidingsvisitatie geldt voor die opleidingen die het visitatie- en accreditatieproces reeds met een positief besluit hebben doorlopen en dus voldoen aan de vooropgestelde generieke kwaliteitswaarborgen. Vanuit dat uitgangspunt ligt het voor de hand dat de opleidingen die geen accreditatie hebben gekregen (negatief accreditatiebesluit in het systeem tot 2012) of waarvan de accreditatieduur in de tijd werd beperkt (in het systeem sinds 2012), alsnog onderworpen worden aan een hervisite­atie met het oog op accreditatie voor de volle accreditatietermijn.

Nieuwe opleidingen doorlopen de Toets Nieuwe Opleiding, die echter niet alle generieke kwaliteitswaarborgen dekt. Met name kunnen de ‘uitkomsten van het onderwijs’ (derde generieke kwaliteitswaarborg in oude systeem) of ‘het gerealiseerde eindniveau’ (derde generieke kwaliteitswaarborg in nieuwe systeem) in een Toets Nieuwe Opleiding niet beoordeeld worden omdat er nog geen afgestudeerden zijn. Daarom ligt het voor de hand dat ook de nieuwe opleidingen het proces van opleidingsaccreditatie (visitatie en accreditatie) ten minste eenmaal volledig doorlopen. Diezelfde motivering geldt voor de opleidingen die als geaccrediteerd worden beschouwd op basis van de selectie overeenkomstig de bepalingen van een Europees financieringsprogramma ter bevordering van de internationale samenwerking in het hoger onderwijs.”

De stellers van het ontwerp doen er goed aan deze verantwoording van de verschillende behandeling van de opleidingen (en dus van de instellingen die dergelijke opleidingen aanbieden) uitdrukkelijk tot uiting te brengen in de memorie van toelichting.

DE GRIFFIER

DE VOORZITTER

Greet VERBERCKMOES

Marnix VAN DAMME

ONTWERP VAN DECREET

ONTWERP VAN DECREET

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Onderwijs;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Onderwijs is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. In artikel II.122 van de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013, gewijzigd bij het decreet van 25 april 2014, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° paragraaf 1 en paragraaf 2 worden vervangen door wat volgt:

“§1. De instellingen, vermeld in artikel II.1, zorgen voor de kwaliteitszorg van de onderwijsactiviteiten. Ze zien permanent en op eigen initiatief toe op de kwaliteit van hun onderwijsactiviteiten. Ze betrekken studenten, alumni, externe deskundigen uit het beroepenveld en internationale deskundigen bij de processen van kwaliteitsbewaking. Ze voorzien in een regelmatige beoordeling van de kwaliteit van hun onderwijsactiviteiten.

Tot en met het einde van het academiejaar 2016-2017 kunnen de instellingen bij wijze van experiment proefprojecten opzetten waarbij zij zelf de regie voeren van de borging van de kwaliteit van hun opleidingen.

§2. Als een instelling als vermeld in artikel II.1, met toepassing van artikel II.126, §2, tweede lid, geen bijkomende beoordeling heeft gevraagd van de manier waarop de instelling de regie voert van de borging van de kwaliteit van haar opleidingen, wordt met het oog op het verlenen van de accreditaties een externe beoordeling uitgevoerd door een visitatiecommissie die het geheel van haar werkzaamheden afrondt binnen een bestek van twaalf maanden. Van de visitatiecommissie maakt ten minste één student deel uit.”;

2° in paragraaf 3, eerste lid, worden tussen het woord “beoordelingen” en het woord “worden” de zinsnede “als vermeld in paragraaf 2,” ingevoegd.

Art. 3. Aan artikel II.126 van dezelfde codex worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° aan paragraaf 2 wordt een tweede lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Naast de onderwerpen, vermeld in het eerste lid, kan een instelling vragen een bijkomende beoordeling uit te voeren over de manier waarop de instelling de regie voert van de borging van de kwaliteit van haar opleidingen, zoals bedoeld in artikel II.122, §1, tweede lid.”;

2° een paragraaf 5 wordt toegevoegd, die luidt als volgt:

"§5. De beoordeling vermeld in artikel II.126, §2, tweede lid, wordt uitgevoerd in overeenstemming met een Kwaliteitscode. De accreditatieorganisatie legt na overleg met de VLUHR en de studentenkoepelverenigingen deze Kwaliteitscode vast. De Kwaliteitscode bepaalt de algemene uitgangspunten waaraan de regie van de borging van de kwaliteit van de opleidingen moet beantwoorden en hoe de instelling hierover verantwoording moet afleggen. Daarnaast voorziet de Kwaliteitscode aansluiting bij de Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, de Vlaamse Kwalificatiestructuur en de relevante Europese kwalificatieraamwerken."

Art. 4. In artikel II.127, §1, eerste lid, van dezelfde codex wordt de zinsnede "2019-2020 en 2020-2021" vervangen door de zinsnede "2020-2021 en 2021-2022".

Art. 5. In artikel II.131, tweede lid, van dezelfde codex wordt de zin "Tegelijk met deze evaluatie zet de Vlaamse Regering proefprojecten op waarin de haalbaarheid van opleidingsaccreditaties op basis van een opleidingsdossier overeenkomstig de bepalingen van de artikelen II.59 en II.77 wordt nagegaan." opgeheven.

Art. 6. In artikel II.133, §1, 3°, van dezelfde codex wordt de zinsnede "of II.381" vervangen door de zinsnede ", II.381 of II.387/1".

Art. 7. In artikel II.140, §1, van dezelfde codex worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt punt 1° vervangen door wat volgt:

"1° het beoogde eindniveau van de opleiding dat bepaald wordt aan de hand van de wijze waarop de niveaurescriptoren, vermeld in artikel II.141, zijn vertaald in opleidingspecifieke leerresultaten die voldoen aan de internationale eisen met betrekking tot de inhoud, het niveau en de oriëntatie;"

2° in het eerste lid wordt punt 2° vervangen door wat volgt:

"2° de onderwijsleeromgeving: het programma, het personeel en de opleidingspecifieke voorzieningen die het studenten mogelijk maken het beoogde eindniveau te realiseren;"

3° in het eerste lid, 3°, wordt de zinsnede ", aan de hand van het diploma-rendement alsook" vervangen door het woord "en";

4° in het tweede lid, 2°, worden de woorden ", voldoende, goed en excellent" vervangen door de woorden "en voldoende";

5° in het tweede lid wordt punt 3° opgeheven.

Art. 8. In artikel II.142, §1, tweede lid, 3°, van dezelfde codex wordt de zinsnede "als vermeld in artikel II.140, §1, tweede lid, 3°" vervangen door de woorden "die zijn voorgelegd in de context van de visitatie".

Art. 9. Aan deel 2, titel 8, hoofdstuk 3, van dezelfde codex wordt een afdeling 6 toegevoegd, die luidt als volgt:

"Afdeling 6. Overgangsregeling met betrekking tot de accreditatie in de tweede ronde opleidingsaccreditaties (2013-2014 tot en met 2020-2021)".

Art. 10. In deel 2, titel 8, hoofdstuk 3, van dezelfde codex wordt aan afdeling 6, toegevoegd bij artikel 9, een artikel II.387/1 toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. II.387/1. Als een instelling gebruikmaakt van de mogelijkheid, vermeld in artikel II.126, §2, tweede lid, wordt de geldigheidsduur van de accreditatie van haar opleidingen die in het kader van de accreditatieprocedure volgens het visitatie-rooster dat is vastgelegd door de VLUHR na 16 december 2014 een zelfevaluatie-rapport, zoals bedoeld in het accreditatiekader, moeten indienen, van rechtswege verlengd met acht academiejaren. Die verlenging is niet van toepassing op de volgende opleidingen:

- 1° de opleidingen die geaccrediteerd zijn conform artikel II.153, §8;
- 2° de opleidingen die geaccrediteerd zijn conform artikel II.151, eerste lid;
- 3° de opleidingen waarvan de geldigheidsduur van de accreditaties beperkt werd met toepassing van artikel II.147, §3.”.

Art. 11. Aan deel 2, titel 8, van dezelfde codex wordt een hoofdstuk 8 toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Hoofdstuk 8. Overgangsbepalingen met betrekking tot de eerste ronde instellingsreview (2015-2016 en 2016-2017)”.

Art. 12. In deel 2, titel 8, hoofdstuk 8, van dezelfde codex wordt een artikel II.393 ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. II.393. In afwijking van artikel II.129, §1, eerste lid, van de Codex Hoger Onderwijs rondt de accreditatieorganisatie het proces van de instellingsreviews in de eerste ronde gezamenlijk af vóór 1 september 2017 met een besluit per instelling. Die besluiten worden samen met de rapporten bekendgemaakt. De procedures bedoeld in artikel II.129, §3, kunnen nooit leiden tot een overschrijding van die termijn.”.

Art. 13. Dit decreet treedt in werking op 16 december 2014.

Brussel, 3 april 2015.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Geert BOURGEOIS

De Vlaamse minister van Onderwijs,

Hilde CREVITS